

Ruimte!

VanWestreenen informeert over
ontwikkelingen in het buitengebied

Met o.a.

- Ook een leegstaande stal brengt brood op de plank
- Unieke samenwerking tussen veehouder en natuurorganisatie
- Agrarische ondernemers aan het woord over hun bedrijfsontwikkeling

Vooruit!

Voor de landbouw eindigt binnenkort gelukkig het tijdperk van Staatssecretaris Van Dam. De soap omtrent zijn fosfaatbeleid duurt, mede door alle onduidelijkheid en de eerste uitspraak van de rechter, onverminderd voort. Een van zijn laatste stuiptrekkingen in een poging om de veehouderij in Nederland nog verder aan banden te leggen, is het voorstel voor de Wet veedichte gebieden. Op basis van dit wetsvoorstel kan een provincie het aantal bedrijven en dieren in een bepaald gebied begrenzen in het kader van de leefbaarheid en volksgezondheid. In mijn optiek een achterhaald en ongefundeerd voorstel dat z'n doel voorbij schiet. Immers niet alleen het aantal dieren of bedrijven is van belang voor de leefomgeving en deze is niet gebaat bij het stopzetten of zelfs inkrimpen van de veebezetting. De schaalvergroting zal onverminderd doorzetten. Voor de blijvers is een bepaalde bedrijfsomvang noodzakelijk voor een duurzame toekomst. Deze ontwikkeling gaat gepaard met investeringen en verdere innovaties in duurzame emissiearme stallen. Deze ontwikkeling en natuurlijk ook andere functies buiten de veehouderij zijn veel belangrijker voor een goede leefomgeving. Daarnaast zijn er inmiddels voldoende instrumenten op basis waarvan de veehouderij wordt gereguleerd, zoals productie- en fosfaatrechten, normen voor geur en fijn stof, de Wet natuurbescherming en het planologische kader (bestemmingsplannen en provinciale verordeningen). Dit wetsvoorstel kan leiden tot grote verschillen tussen de provincies en kan lokaal en regionaal leiden tot negatieve en verstreckende gevolgen voor veehouders in het buitengebied. Kortom, een overbodig wetsvoorstel dat de eindstreep niet mag halen.

Gelukkig zijn er ook positieve ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld het Gelderse Plussenbeleid. Op basis van dit provinciale beleid wordt aan ondernemers in het buitengebied de mogelijkheid geboden om verder te groeien op basis van maatwerk zonder een vastomlijnde omvang van het bouwvlak. Overleg met de omgeving en het investeren in de omgeving speelt hierbij een belangrijke rol. Een regeling op basis van *"Voor wat, hoort wat"*, waarmee de agrarische sector in Gelderland verder kan. Ook in Overijssel is inmiddels een dergelijk beleid vastgesteld. Bij deze ontwikkelingen is het uitdragen van het thema 'maatschappelijk verantwoord en duurzaam ondernemen' van groot belang. Op basis hiervan kan in de dialoog een eerlijk verhaal over de gang van zaken over de veehouderij worden verteld. Alleen daarmee kan een doeltreffend weerwoord worden geboden aan alle negatieve en suggestieve media-aandacht, zoals recent weer over de 'vermeende grootschalige mestfraude.'

Op dit moment wordt in Den Haag onderhandeld over een nieuwe regering en begin volgend jaar staan de gemeenteraadsverkiezingen al weer voor de deur. De agrarische sector heeft belang bij een betrouwbare overheid en een Staatssecretaris (of Minister?) die de belangen van de mooiste en economisch belangrijkste sector in ons land correct behartigt en uitdraagt. Op basis hiervan kunnen we gezamenlijk de juiste stappen zetten voor het behoud van een duurzame agrarische sector met een goede (internationale) concurrentiepositie. Laten we hopen dat de politiek dit belang nu ook eens echt gaat inzien, zodat we weer samen vooruit kunnen.

Ook in deze editie vindt u weer een selectie van een aantal onlangs gerealiseerde projecten die ons kantoor mocht begeleiden. Mooie voorbeelden van ondernemers die vooruit durven te kijken! Ik wens u veel kijk- en leesplezier!

Barry Wopereis

Adviseur / Vestigingsmanager Lichtenvoorde

Ook een leegstaande stal brengt brood op de plank

De kwaliteit van het buitengebied versterken en tegelijkertijd leegstaande stallen opruimen? Daarvoor kennen we het functieveranderingsbeleid, ook wel het VAB-beleid (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) genoemd. De meeste gemeenten kennen dergelijk beleid sinds 2007/2008 maar de Ruimte voor Ruimte regeling kennen we al veel langer (sinds 2000). De regeling en mogelijkheden zijn afhankelijk van het gebied, de gemeente en de regio waarin het stoppende bedrijf staat. Veel gemeenten actualiseren het functieveranderingsbeleid. Dus, hoog tijd om de verschillen en overeenkomsten in beeld te brengen.

Nieuwe ontwikkelingen in ruil voor sloopmeters

Voordat we inhoudelijk ingaan op het beleid, eerst een korte toelichting. Het beleid is opgesteld om in ruil voor sloop van bebouwing, onder voorwaarden, diverse nieuwe ontwikkelingen mogelijk te maken, zoals een nieuwe woning. Een ander type bedrijf wordt in ruil voor sloopcompensatie (of sloopmeters) ook als mogelijkheid geboden. De term 'functieverandering' geeft aan dat de agrarische functie wijzigt naar een andere functie. Er is dan ook sprake van een beëindiging van het agrarisch bedrijf. Door de sloop van leegstaande stallen als compensatie op te nemen, zorgt dit beleid voor een afname van de verstening in het buitengebied.

De regels worden geactualiseerd

De zoektocht naar beschikbare sloopmeters verloopt niet altijd even soepel. Toch geven gemeenten aan dat een actualisatie van het beleid nodig is. Actualiseren van de regels biedt de kans om het beleid aan te passen aan de ervaringen van de afgelopen jaren. De actualisatie van het functieveranderingsbeleid is echter ook een reactie op de prognose van Alterra (kennis-

instituut voor de groene leefomgeving). De verwachting is namelijk dat er voornamelijk agrarische bedrijven vrij zullen komen met vrij jonge bebouwing en een groot staloppervlak.

Verschillen en overeenkomsten zijn locatie-afhankelijk

De mogelijkheden voor functieverandering zijn afhankelijk van de locatie waar het stoppende bedrijf staat. Sommige gemeenten kennen eigen functieveranderingsbeleid. Andere gemeenten hebben gezamenlijk beleid opgesteld voor de regio. In verschillende gemeenten en regio's wordt gewerkt aan een actualisering van het beleid of is onlangs geactualiseerd functieveranderingsbeleid vastgesteld. In het nieuwe beleid wordt meer flexibiliteit geboden maar in verschillende situaties moeten meer sloopmeters worden gecompenseerd.

Kenmerkende verschillen tussen het functieveranderingsbeleid zijn de berekening van de sloopmeters, de voormalige bestemming en de periode van agrarisch gebruik. Voor wat betreft het berekenen van de in te zetten sloopmeters voor functieverandering wordt in een enkele gemeente gerekend in kubieke meter (m^3) vrijkomende agrarische bebouwing, terwijl meestal in vierkante meter (m^2) gerekend wordt. Een ander verschil zit in de voormalige bestemming, want niet in elke gemeente mag vrijkomende bebouwing met een niet-agrarische bedrijfsbestemming ook worden ingezet voor de VAB-regeling. En nu de prognose van Alterra beschrijft dat er ook vrij jonge bebouwing vrijkomt, wordt ook de periode van agrarisch gebruik een belangrijke factor in de mogelijkheden voor functieverandering. In het geldende beleid zien wij grote verschillen: de stal dient minimaal 2, 5 of 10 jaar in agrarisch gebruik te zijn geweest.

De mogelijkheden voor saldering zijn ook sterk locatieafhankelijk. Bij saldering wordt sloopcompensatie gedaan door de leegstaande stallen op een andere locatie te slopen. Niet in elke gemeente mogen deze sloopmeters afkomstig zijn van een bedrijf uit een naastgelegen gemeente of uit een ander plangebied. Dit zorgt soms voor een lange zoektocht naar de benodigde sloopcompensatie.

De flexibiliteit die met name in het actuele functieveranderingsbeleid opgenomen wordt voorziet in meer mogelijkheden met sloopmeters. Sloop van een stal hoeft niet altijd een compensatie voor nieuwe ontwikkelingen te betekenen. Sloopmeters kunnen ook worden ingezet voor het bieden van meer ruimte aan bestaande ontwikkelingen. Voorbeelden daarvan zijn het vergroten van een bestaande woning, de realisatie van een extra bijgebouw en de uitbreiding van een bestaand niet-agrarisch bedrijf.

Uw mogelijkheden voor functieverandering: wij zetten ze op een rij

Volgens de prognoses komen er in de toekomst veel stallen vrij. Speelt dit, nu of in de toekomst, op uw bedrijf? Denk daarbij aan de mogelijkheden die functieverandering kan bieden. Hergebruik van de stallen voor een niet-agrarisch bedrijf, het realiseren van een extra woning, verkoop van sloopmeters, etc. In overleg met u kunnen wij de mogelijkheden voor uw locatie in beeld brengen, want óók een leegstaande stal brengt brood op de plank.

Laura van Laar MSc BBE,
adviseur Ruimtelijke ontwikkeling
laar@vanwestreenen.nl.

“Unieke samenwerking tussen veehouder en natuurorganisatie”

Nieuwbouw jongvee-/vleesvee opfoklocatie fam. Hassink, IJsseldijk Veessen

Natuurboerderij Villa Bakhuis van de familie Hassink herbergt niet alleen jongvee en stieren van het dubbeldoelras Fleckvieh, maar is ook een unieke trouwlocatie met een heuse parktuin uit 1900. Het gebied is onderdeel van De Nijenstein, een voormalige herenboerderij.

“Stichting De Nijenstein, eigenaar van de locatie De Nijenstein, had een advertentie geplaatst met de kop ‘bedrijf zoekt boer.’ Dat trok mijn aandacht. Ik besloot te schrijven en heb mijn visie voor het gebied uiteen gezet”, vertelt Albert Hassink. Eenmaal in gesprek komt IJsseldijk 3 aan de orde. “Daar stond een oude bungalow en een koetshuis in vervallen staat. Verder was er helemaal niets.”

Natuurboerderij

Omdat Hassink een natuurboerderij wil neerzetten op een bestaande woonlocatie en er ook plannen zijn voor het gebied in het kader van het project “Ruimte voor de Rivier”, schakelt hij adviesbureau LandRaad in. Adviseur Frans

Kütschruiter: “Onze rol was vooral om goede afspraken tussen partijen te maken en deze helder op papier te krijgen. Dat ging niet alleen over grondgebruik en het onderhoud van de natuur in het gebied, maar ook over juridische aspecten en verdeling van de kosten. Verder onderhielden wij contacten met partijen als het waterschap, de provincie Gelderland en Rijkswaterstaat.” VanWestreenen doet het vergunningstraject. Adviseur Gert-Jan Nap: “Vanuit VanWestreenen waren we al betrokken bij de thuislocatie van Hassink, het melkveebedrijf op IJsseldijk 8. Omdat dit nieuw te bebouwen gebied tegen de uiterwaarden aan ligt, leek de Natuurbeschermingswetvergunning nog wel een uitdaging, omdat meer stikstofuitstoot in de regel niet is

toegestaan. We hebben samen met LandRaad creatief gekeken hoe we dit toch vergund zouden kunnen krijgen: LandRaad zorgde voor de rechten en wij voor de vergunningen.”

Samenleving

“Eerst zijn we met architect Jan Giezen gaan tekenen hoe het zou kunnen. Daarna kwam het belangrijkste: draagvlak creëren bij alle betrokkenen. Samen met de stichting is er veel gelobbyd voor het plan. En met succes: na slechts een half jaar was de Natuurbeschermingswetvergunning rond. Ik denk dat je dat wel een unicum in Nederland mag noemen. En dat helemaal zonder bezwaren of protesten”, vertelt Hassink trots. Zijn devies luidt dan ook: betrek de buurt voortijdig bij je plannen.

Nap: "Gelukkig hadden we te maken met een stichting die zelf erg betrokken was bij de ontwikkeling van het gebied en daarin actief heeft meegedacht. Verder hebben we de stal toegankelijk gemaakt voor het publiek en het koetshuis helemaal gerenoveerd, zodat ook iets moois werd teruggegeven aan de samenleving. Dat zorgde ervoor dat de bestuurders echt heil zagen in dit project. Meestal worden boer en natuur als elkaars vijand gezien, maar hier zie je dat agrarische gebiedsontwikkeling en natuurbehoud heel goed samen kunnen gaan."

Klimaatneutraal

De stal is mede door het gebruik van zonnepanelen helemaal klimaatneutraal. Ook is de stal gebouwd volgens het principe van cradle-to-cradle: alle gebruikte bouwmaterialen, zoals hout, beton en ijzer, zijn recyclebaar. Op de fundamente van het oude woonhuis is het geraamte van de oorspronkelijke villa nagebouwd, in de vorm

van een zogeheten folly, een bezienswaardig kunstobject. Het idee om een openbaar fietspad dwars door de stal te laten lopen, bleek toch iets te gek. Maar creatief denken heeft wel geleid tot een skybox boven de koeien, van waaruit passanten een deel van de stal kunnen overzien. Kütschruiter: "Ik kom er nog regelmatig en het is prachtig. Nu het fietspad er ligt en de tuin ook verder aangroeit, wordt het alleen nog maar mooier."

Bakhuisvlees

Via de webshop www.bakhuisvlees.nl verkoopt de familie Hassink haar eigen vlees: "een bewust stukje vlees met een eerlijk en oprecht verhaal. Wij kennen het beestje vanaf de geboorte en voeden het met eigen mais en eigen grasbrokken. De dieren worden door een lokale slager geslacht, waardoor er ook minimaal transport nodig is." Hassink spreekt ook wel van 'slow-grown' vlees; er komen geen hormonen aan te pas.

"Betrek de buurt voortijdig bij je plannen"

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer incl. tekeningen. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswetvergunning incl. tekeningen.
- Begeleiding bij de ruimtelijke procedure. **R**
- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw. **B**

“Een brouwerij op een bedrijfslocatie was wel even een uitdaging”

“Mijn eigen bier drinken op een Barnevelds terras”

**Brouwerij Heer & Meester bij fam. Boon,
Barnseweg Barneveld**

Op het erf van de familie Boon bevindt zich dorpsbrouwerij Heer & Meester. De brouwerij staat voor het brouwen van unieke lokale kwaliteitsbieren en is eigendom van zoon Wilbert Boon en Bernard Bennink, die samen eigen bieren brouwen.

“Het is eigenlijk een uit de hand gelopen hobby”, vertelt Wilbert Boon. “Eerst voetballen we vooral met elkaar maar op een gegeven moment is daar deze bezigheid dicht bij huis voor in de plaats gekomen. Wij maken geen bier dat er al is maar bier dat wij zelf goed vinden en waarvan alle ingrediënten natuurlijk zijn. We brouwen één avond in de week en maken dan zo’n tweehonderd liter.” De speciaalbieren van Heer & Meester zijn vooral in Barneveld en omliggende dorpen te koop.

Heineken

“Een brouwerij op een bedrijfslocatie, dat was wel even een uitdaging voor ons”, zegt adviseur Julia van Wijk. “De brouwerij staat op het terrein van Boon Agro Systems, een familiebedrijf welke installaties aanlegt voor de agrarische sector. Een brouwerij paste niet zomaar in het bestemmingsplan, dus daar moest een mouw aan gepast worden.” Geen dagelijks werk voor VanWestreenen Adviseurs. “Voor Heer & Meester hebben we gekeken naar grote brouwerijen, waarvan de milieueffecten bekend zijn. “Dat hebben we op aannemelijke wijze vertaald naar deze kleinschalige

brouwerij. De effecten op het gebied van stof, geur en visuele hinder bleken binnen milieucategorie 2 te vallen. En die past nog binnen het bestemmingsplan voor dit gebied. Toen hebben we een onderbouwing geschreven om deze milieucategorie aan het bestemmingsplan te laten toevoegen.” Boon: “Binnen de Wet milieubeheer is op dit gebied maar één categorie bekend en dat is bier brouwen. Wij werden dus gelijk gesteld met een gigant als Heineken. Maar onze kleinschalige brouwerij is qua milieueffecten eerder te vergelijken met het maken van wijnen en ciders. Die vallen in een andere categorie. Gelukkig zag de gemeente dat op een gegeven moment ook wel in. Ik wilde gewoon een keer meemaken dat ik op een Barnevelds terras mijn eigen bier kan drinken. En dat is gelukt!”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets.
- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen/afwijken van het bestemmingsplan. **R**

“Tot het laatste kalfje goed geregeld”

Uitbreiding kalverhouderij Maatschap Bouthoorn - van Donselaar Nieuwer ter Aa

Hoewel de afstand tussen de Veluwe en het Utrechtse dorp Nieuwer ter Aa hemelsbreed maar 45 kilometer meet, is er toch een wereld van verschil. Tenminste, waar het de kijk betreft van bewoners en bestuurders op intensieve veehouderij. Kalverhouder Cees Bouthoorn: “Intensief heeft in de mening van veel mensen een negatieve klank. Van Sjaak van Schaik, adviseur bij VanWestreenen, begrijp ik dat dit in de regio Barneveld heel anders ligt. Als bestaande bedrijven mogen wij van de gemeente Stichtse Vecht blijven zitten, maar voor nieuwe is geen ruimte. En als je zoals wij wilt uitbreiden, dan moet je nauwkeurig aan alle regels en eisen voldoen.”

Cees Bouthoorn nam in 1997 het bedrijf van zijn vader over. Hij blies het nieuw leven in door stap voor stap de woning en de stallen te vernieuwen. Enkele jaren geleden ontstond er bij de vergunningsaanvraag voor een wagenloods een probleem met de gemeente. Toen schakelde Cees voor het eerst VanWestreenen in. De wagenloods kwam er en dus schoof adviseur Sjaak van Schaik ook bij het volgende project aan tafel: de uitbreiding met een kalverstal, hygiënesluis en aanpassing van de voerkeuken. “Heel eenvoudig: wij hebben Sjaak verteld wat we willen en gevraagd: Wat kunnen jullie doen? VanWestreenen kwam met een goed voorstel en dat is uitgevoerd.”

Geurnormbelasting

Het resultaat is een nieuwe stal, die overigens grotendeels in eigen beheer gebouwd werd: de oudste zoon van Bouthoorn was zelfs bouwbegeleider. Bouthoorn ging van 820 naar 1.250 en binnenkort zelfs 1.318 kalverplaatsen. “Onze ligging is best problematisch”, vertelt hij. “We zitten hier op een paar honderd meter van een

recreatiegebied en er staat ook een woning en een vakantiewoning dicht bij. Er zijn dan zoveel regels en eisen waar je dan rekening mee moet houden, dat krijg je zelf niet voor elkaar. Gelukkig heeft VanWestreenen verstand van zaken, ook bijvoorbeeld op het punt van geurnormbelasting. Alles is tot het laatste kalfje goed geregeld.”

Niet zo pro

“Het was een traject van de lange adem”, blikt VanWestreenen-adviseur Sjaak van Schaik terug op het project bij Cees Bouthoorn. “Men is in dit gebied niet zo pro intensieve veehouderij. Er is onvoldoende kennis over de sector en dat was vertaald naar extra strenge bestemmingsplaneisen voor de intensieve veehouderij. In het geval van Cees hebben we zelfs ingesproken in de gemeenteraad om het bestemmingsplan aangepast te krijgen. Dat is gelukt.” “Ons bedrijf is nu up-to-date”, besluit Bouthoorn. “Dat is belangrijk, want één van onze kinderen wil het misschien later overnemen. En zo niet, dan hebben we een bedrijf dat goed verkoopbaar is.”

“Eén van onze kinderen wil het bedrijf misschien overnemen”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning milieu incl. tekeningen. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswetvergunning incl. tekeningen.
- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen van het bestemmingsplan. **R**
- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen. **B**

“Kuikens die uit het ei komen, hebben nu water en voer beschikbaar”

“Ruimte voor dierenwelzijn”

Uitbreiding Broederij Lagerwey in Lunteren

Meer capaciteit in de broederij én ruimte voor innovaties in het industriële broedproces. Met die twee wensen in gedachten startte Broederij Lagerwey een uitbreidingsproces op de bestaande locatie in het buitengebied van Lunteren. Hierbij zijn innovaties, het plaatsen van “Hatchcare” broedmachines. In deze machines hebben de kuikens, direct nadat ze geboren zijn, beschikking over water, voer en licht. Dit bevordert het dierenwelzijn en de vitaliteit van kuikens.

Broederij Lagerwey is net zoals veel bedrijven piepklein begonnen. De oprichter trok er in de jaren '50 van de vorige eeuw met de bakfiets op uit. Zijn handelswaar: kippen, voeders en aanverwante artikelen voor pluimveehouders. Van lieverlee is het bedrijf uitgegroeid tot wat het nu is: een industriële broederij die volledig is gericht op het broedproces van eendagskuikens. In het bedrijf produceert men wekelijks 2 miljoen kuikens voor de vleessector. Broederij Lagerwey is binnen Europa niet enorm groot, maar in Nederland wel één van de grootste spelers.

Ruimte voor Ruimte

Broedmeester Kampert en hoofd technische dienst Bert van Lambalgen zijn blij met de manier waarop VanWestreenen het uitbreidingsproject

heeft begeleid. “Zij weten van de hoed en de rand als het om regels gaat. Ook van de gemeente Ede hebben we alle medewerking gehad, bijvoorbeeld bij de zogenaamde Ruimte voor Ruimte regeling.”

Kuikencouveuse

VanWestreenen was sterk betrokken bij de uitbreiding van Broederij Lagerwey. “Bestemmingsplanwijziging, omgevingsvergunning, bestek en aanbesteding”, somt Theo van den Brink de dienstverlening op. De adviseur van VanWestreenen raakte gedurende het traject onder de indruk van de vernieuwende kant van Broederij Lagerwey. “De ‘kuikencouveuse’ waar de dieren water en voer krijgen na het uitkomen is een bijzondere innovatie. Mooi dat daar in het nieuwe pand ruimte voor is gecreëerd.”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning milieu incl. tekeningen.

M

- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen van het bestemmingsplan.

R

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen.

B

“Na vijftientig jaar in de kalveren waren we toe aan iets nieuws”

Bedrijfsontwikkeling melkgeiten familie Bouw, Jaegerhofweg Veulen

Het vijfde lammetje van vandaag staat op het punt geboren te worden. Eind vorig jaar begon familie Bouw een melkgeitenbedrijf. Daarvoor verhuisden ze van Drenthe naar Limburg. Ze startten met 150 lammeren en hebben intussen 450 drachtige melkgeiten, die tussen januari en mei in drie verschillende groepen aflammeren.

“Het plan was om drachtige lammeren te kopen maar die zijn er bijna niet of ze zijn heel erg duur”, vertelt Bouw. Tot vorig jaar had hij een witvleesmesterij met vleeskalveren in het noorden des lands. “Na vijftientig jaar in de kalveren waren we toe aan iets nieuws. We wilden al langer in de geitenhouderij starten en zijn op zoek gegaan naar een geschikte locatie met een intensieve bestemming. Uiteindelijk kwamen we daarvoor in Noord-Limburg terecht, in het gezellige dorp Veulen. Een hele verhuizing maar het is hier prachtig wonen met leuke burens en dat is ook wat waard”, aldus de geboren Veluwenaar.

Quickscan

“Toen de locatie in Veulen in beeld kwam, hebben we eerst de bestaande vergunningen en bestemmingsplangegevens opgevraagd. Vervolgens hebben we een afspraak met elkaar gepland om de beoogde bedrijfsopzet door te spreken. Aan de hand daarvan kon ik een quick scan uitvoeren om de potentie van de locatie op verschillende aspecten te onderzoeken”, legt adviseur Wietke Schotsman uit. “Wat er voorheen zat, was een gemengd bedrijf met voornamelijk rundvee. Er stond onder andere een ligboxenstal en er waren ook twee bedrijfswoningen. Het bedrijf stond al een aantal jaren te koop.

Vergunningen

Toen duidelijk was dat de bestaande vergunningen wel zouden kunnen worden omgezet naar een melkgeitenbedrijf, is besloten het perceel aan te kopen. Na de aanvraag Wet natuurbescherming zijn we vervolgens aan de slag gegaan met de melding Activiteitenbesluit milieubeheer en met de Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets (OBM).” Bouw: “Ik heb de samenwerking met VanWestreenen als zeer prettig ervaren. De mensen die er zitten, hebben duidelijk verstand van zaken.”

Aanpakken

Daarna was het aanpakken geblazen volgens Bouw. “Er moest het nodige gebeuren. We hebben eerst het woongedeelte opgeknapt, want we wilden vóór de start van het nieuwe schooljaar verhuizen. Vanaf september zijn we met de stallen aan de slag gegaan. Sloopwerkzaamheden en het beton storten heb ik laten doen. Verder hebben we samen met onze twee zonen ook veel zelf gedaan. Het was hard werken en lange dagen maken maar we wilden opschieten, omdat we in januari de eerste drachtige lammeren zouden krijgen.” Intussen zit Bouw naar eigen zeggen ‘dik in de lammetjes.’ “De dagen zijn nog steeds te kort.”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag om Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag om Wet natuurbescherming incl. tekeningen.

“Het was een hele verhuizing maar het is hier prachtig wonen”

“Het is aan het doorzettingsvermogen van Wolf te danken dat de stal er is gekomen”

“Het had heel wat voeten in de aarde”

Nieuwe kalverenstal fam. Wolf, Staarmansweg Slagharen

Dat je niet zomaar even een stal neerzet, heeft de familie Wolf uit Slagharen ondervonden. Het heeft heel wat jaren geduurd voordat de nieuwe kalverenstal aan de Staarmansweg in gebruik genomen kon worden.

Omdat er oorspronkelijk een woonbestemming zat op de grond waar een stal gewenst was, heeft het traject aardig wat tijd gekost. “Het wijzigen van de bestemming van de grond had heel wat voeten in de aarde. Het heeft al met al wel 14 jaar geduurd voordat de eerste schop de grond in kon”, vertelt Wolf. “In eerste instantie wilde de gemeente niet echt meewerken maar na overleg met de wethouder is het alsnog gelukt om de vereiste vergunningen te verkrijgen.”

Vasthoudendheid

VanWestreenen-adviseur Barry Wopereis blikt terug: “Toen de Natuurbeschermingswet wijzigde, is de bouw zelfs nog even stil gelegd en moest er een tweede vergunning worden aangevraagd. Het is echt aan de vasthoudendheid en het doorzettingsvermogen van Wolf te danken dat de stal er uiteindelijk toch is gekomen.” Het project heeft flink geduld geleverd van de agrarisch ondernemer. Wolf: “Op een gegeven moment kun je ook niet meer terug.

Dan ben je te ver in het proces om nog te stoppen. Gelukkig staat de stal er nu en werkt alles naar tevredenheid.”

“Voor Wolf hebben we zo ongeveer alles gedaan wat je maar kunt bedenken. Het bestemmingsplan moest gewijzigd worden en we hadden een Natuurbeschermingswetvergunning en een Omgevingsvergunning bouw nodig”, somt Wopereis op. We hebben dit hele proces gecoördineerd en begeleid en lopen als VanWestreenen dus ook al wat jaartjes mee met deze familie.”

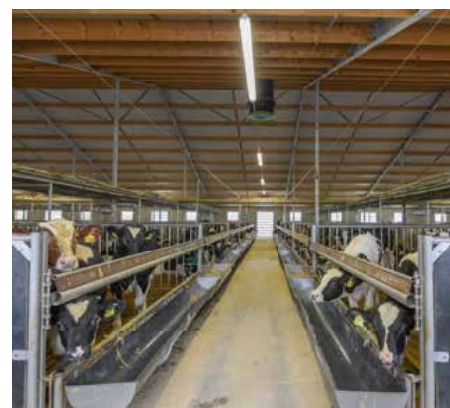

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning milieu incl. tekeningen. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswetvergunning incl. tekeningen.

- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen van het bestemmingsplan. **R**

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen. **B**

“Nieuwe melkstal zonder robot”

Nieuwbouw melkveestal Mts. J.W., H. en G. Rozeboom ‘t Harde

Tot pakweg midden jaren '70 van de vorige eeuw waren veel agrarische bedrijven 'gemengd'. De betreffende ondernemer koos een eigen combinatie van activiteiten: koeien, jongvee, varkens, kippen en vaak ook wat akkerbouw. Met de schaalvergroting nam ook de specialisatie toe en dus zijn de meeste boerenbedrijven tegenwoordig sterk gericht op één 'tak van sport'. Zo niet de maatschap van de broers Rozeboom in 't Harde. Naast negentig melkkoeien, honderd schapen en een loonbedrijf, zijn de Rozebooms ook actief met de handel in veevoerders. “Zo leveren we paardenvoeders aan maneges, om maar een voorbeeld te noemen”, vertelt Gerrit Rozeboom.

De broers zijn ondernemend en dat blijkt ook uit het feit dat ze hun bedrijf tijdig vernieuwen. Zo was het onlangs tijd om de melkveestal te vervangen. “Noem het gerust een vervangingsinvestering. We wilden ook iets groter bouwen. Met de lage melkprijs kwam het rendement onder druk, dus we willen uiteindelijk van 90 naar 110 stuks melkvee”, licht Gerrit Rozeboom de aanleiding voor de nieuwbouw toe. Het werd een ligboxenstal met 2 x 10 melkstal. “Ja, zonder robot, dat hebben we bewust niet gedaan. Weet

je wat het is?”, werpt Rozeboom een vraag op. “Je moet er toch weer achteraan. Als bij ons 't melken klaar is, is het ook klaar. We hebben de stal inmiddels een maand of vijf en ik kan niet anders zeggen dan dat het super werkt.”

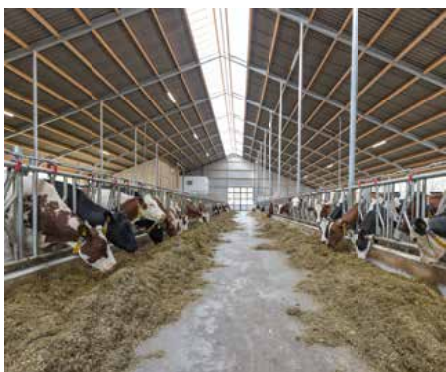
Uitgraven

Op advies van de boekhouder schakelden de broers Rozeboom VanWestreenen in om de vergunningsaanvragen te regelen. Gerrit Rozeboom: “Zij zitten dagelijks in deze materie.

Ook de bouwkundige kant hebben ze voor hun rekening genomen. Het uitgraven hebben we natuurlijk wel zelf gedaan, we hebben immers een loonbedrijf dat naast 80% agrarisch werk ook 20% grondwerk en een beetje straatwerk doet.” Over de geleverde dienstverlening zijn de Rozebooms “heel tevreden.”

Niet-emissiearm

Namens VanWestreenen was adviseur Theo van den Brink bij het project van de maatschap

Rozeboom betrokken. "Het was qua tijd nog wel even spannend, want we wilden een niet-emissie-arme stal bouwen. De vergunning moest daarvoor voor een bepaalde datum in huis zijn. Dat is gelukt", aldus Theo van den Brink. "Een goed advies van onze boekhouder om VanWestreenen in te schakelen", besluit Gerrit Rozeboom.

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag om Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswet-vergunning incl. tekeningen.

M

- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen van het bestemmingsplan.

R

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen.
- Begeleiding bij de aanbesteding.

B

"Als bij ons 't melken klaar is, is het ook klaar"

Zichtbaar ondernemen in een veranderend landschap

Regeren is vooruit zien, zegt het spreekwoord. Dat geldt meer dan ooit voor agrarisch ondernemers. De vragen van vroeger zijn anders dan de vragen van nu. "We zien dat agrariërs ons tegenwoordig veel eerder vragen om mee te denken in de planontwikkeling. Onze rol als meedenkend adviseur en sparring partner wordt steeds belangrijker. Het is ook leuk om die rol te kunnen en te mogen pakken. Het vraagt creativiteit en enthousiasme om de ondernemer een alternatief voor te houden waar soms nog niet aan is gedacht."

Sjaak van Schaik en Laura van Laar zijn adviseurs Ruimtelijke Ontwikkeling bij VanWestreenen. Ze hebben dagelijks met deze trends en ontwikkelingen te maken. Sjaak: "Het heeft gevolgen voor onze opstelling richting de ondernemer maar ook voor hoe we intern samenwerken. Waar bij VanWestreenen de ene adviseur zich met de milieuv vergunning bezig hield en de ander met de bouwvergunning, is het nu meer een samenspel geworden van onderlinge samenwerking mét de ondernemer. Ik denk dat ik voor ons allen spreek als ik zeg dat het echt onze drive is om boerengezinnen en -bedrijven verder te helpen en waar mogelijk veilig te stellen voor een volgende generatie. Door samen met de toekomst bezig te zijn, kun je echt wat betekenen."

Veranderend ruimtelijk beleid

"Vroeger had je als boer te maken met een bestemmingplan waarin stond wat er kon en mocht. Dat was best wel veel. Doordat wetgeving complexer is gemaakt, verdwijnt die ruimte. Als een ondernemer wat wil, is er steeds meer maatwerk nodig", legt Laura uit. Sjaak vult aan: "Een nieuwe stal is niet zomaar neergezet. Vroeger kon je vrij eenvoudig je bouwvlak vergroten als je meer ruimte nodig had. Tegenwoordig moet de boer (bijvoorbeeld in Gelderland) een maatschappelijke tegenprestatie leveren om te kunnen groeien. Men eist een dialoog met de omgeving en extra investeringen, bijvoorbeeld om technieken zoals luchtwassing te kunnen toepassen."

"Het is onze drive boerenbedrijven verder te helpen"

Werken aan een goed imago

"In de media wordt de agrarische sector nog te vaak in een negatief daglicht geplaatst. Toch gebeurt er heel veel goeds", zegt Sjaak. "Er wordt voortdurend gewerkt aan innovatieve systemen binnen de veehouderij die het dier en het milieu (de omgeving) ten goede komen. Het is eigenlijk jammer dat er niet een groot marketingbudget is om de agrarische sector in zijn geheel nu eens in het zonnetje te zetten. Juist door discussies in de media merk je dat boeren steeds vaker willen laten zien wat er gebeurt op hun bedrijf" zegt Laura, waarop Sjaak aanvult: "Je ziet dat boerenbedrijven steeds handiger worden op social media en zich presenteren via een platform zoals Vallei Boert Bewust, dat nu ook uitgerold wordt naar andere regio's. Ook ontstaan er combinaties, zoals een landwinkel naast het agrarisch bedrijf. Daarmee creëer je goodwill en ontstaat er meer begrip voor waar die boer mee bezig is. Dat is goed en hoognodig, want de consument is steeds verder af komen te staan van het product dat de boer levert." Het is niet alleen voor u als agrarisch ondernemer van belang om een zichtbaar product en verhaal te hebben, maar ook voor ons als adviseurs om procedures tot een goed einde te kunnen brengen.

“Het is fijn als iemand voor je in de bres springt”

Nieuwe pluimveestal fam. Visscher, Hessenweg Dalfsen

Een grote brand verwoestte in 2014 de middelste van vijf stallen. “Dat is echt heel heftig om mee te maken”, vertelt Erwin Visscher. Hij heeft een pluimveebedrijf met legkippen.

“Het was de centrale stal, waar alles in en uit gaat: de aanvoer van eieren uit de naastgelegen stallen naar de inpandige inpaklijn. En de stroomvoorziening zat in die stal. Door de brand waren alle stroomkabels naar de andere stallen ook verbrand. We zaten na de brand als het ware met twee halve bedrijven – links en rechts van de verbande stal – die beide niet volledig konden functioneren. We moesten alles dubbel doen.”

Lichterlaaie

Visscher beschrijft hoe de brand hun compleet overviel. “Ik was net een zakelijk gesprek aan het afronden toen er alarm kwam. Ik ging meteen naar buiten; de stallen staan vijftien meter achter ons huis. Er was toen nog niets te zien. Ik liep de voorruimte in, waar we een werkplaatsje hebben met een kantine en de ontsmettingssluis. Het viel me op dat het stil was, omdat de waterpomp niet meer liep. In de groepenkast bleek de aardlekschakelaar eruit te liggen. Ik stelde de aardlek weer in werking, alles liep weer normaal. Maar een moment later stond de nok al in lichterslaai.”

Het was in een paar minuten gebeurd. Je weet niet wat je overkomt!”

Mallemlen

Helaas is de oorzaak van de brand nooit gevonden. Daarna breekt een periode aan waarin je wordt geleefd, aldus Visscher. “Je komt in een mallemlen terecht waar je geen weet van hebt. Je hoopt dat je goed verzekerd bent maar het is allemaal niet vanzelfsprekend. Intussen wil je ook gewoon dat je bedrijf weer gaat draaien. Maar bij herbouwen krijg je wel met nieuwe normen te maken. Ook de vergunningverlening was niet vanzelfsprekend. Wat je allemaal moet aanleveren en uitwerken tot in het kleinste detail, is als ondernemer zelf niet te doen. Dan is het fijn dat er iemand voor je in de bres springt met kennis van zaken.”

Adviseur Barry Wopereis: “VanWestreenen is sinds jaar en dag adviseur van de familie Visscher. We waren net bezig met de plannen voor een uitbreiding toen de brand kwam. Naast de enorme

impact die dat heeft op de familie en het bedrijf, betekende dat even omschakelen. We hebben toen uiteraard eerst de afgebrande stal vervangen. Nu de nieuwe stal staat en recent is geopend, kunnen we de oorspronkelijke plannen nieuw leven in blazen.” Visscher: “De nieuwe stal is nog even wennen. Maar nu er kippen in zitten, kan ik zeggen dat het hoofdstuk van de brand is afgesloten.”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning milieu incl. tekeningen. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswetvergunning incl. tekeningen.
- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen van het bestemmingsplan. **R**
- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen. **B**

*“Met een goede visie op je bedrijf,
kun je snel anticiperen”*

“Een nieuwe freilandstal met ventilatie volgens de eisen van de tijd”

Freilandstal fam. Van de Broek, Apeldoornseweg Otterlo

De Veluwe aspergeboerderij van het familiebedrijf Van de Broek in Otterlo is al jaren een begrip in de omgeving. Ook kersen uit de eigen bongerd vinden tijdens het seizoen gretig aftrek in de Boerenlandwinkel op het erf. Naast asperges, kersen en wat pruimen – “Dat is meer hobby” – heeft Van de Broek nog een pluimveebedrijf met vijftienduizend freilandkippen. Een bijzondere combinatie.

“Het hebben van verschillende activiteiten laat zien dat deze ondernemer tijdig plannen heeft gemaakt voor de toekomst. Er is echt een visie waar het heen moet met het bedrijf”, zegt Steven van Westreenen. “En dan kun je ook goed anticiperen op mogelijkheden die zich aandienen.”

VanWestreenen werd ingeschakeld voor de vergunningen voor een nieuw te bouwen freilandstal. Van de Broek vertelt: “Op een gegeven moment waren we toe aan een nieuwe stal. De twee oude schaarrestallen waren zeker 40

tot 45 jaar oud. Dat werkte niet echt lekker meer.”

De ondernemer is tevreden met het resultaat. “De nieuwe stal is mooi ruim opgezet met een goed ventilatiesysteem volgens de eisen van deze tijd.”

Aspergeverkoop

Toen VanWestreenen aan de slag ging met de vergunningen, zijn tegelijkertijd een aantal andere zaken gerealiseerd. Steven van Westreenen: “Het hebben van een landwinkel van een redelijke omvang maakt de locatie uniek, zeker zo nabij een natura 2000-gebied. We hebben dan

ook meteen de nevenactiviteiten zoals de winkel gelegaliseerd. Ook hebben we daarbij gezorgd voor de benodigde vergunningen voor het aspergeverkoopspunt. En dat is gelukt. De producten van Van de Broek staan bekend om hun hoogwaardige kwaliteit. Ze leveren niet voor niets aan hotels en restaurants in de omgeving.”

VanWestreenen heeft in dit project de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Het verzorgen van de melding Activiteitenbesluit milieubeheer incl. tekeningen. **M**
- Het verzorgen van de aanvraag om Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets incl. tekeningen.
- Het verzorgen van de aanvraag om Natuurbeschermingswetvergunning incl. tekeningen.

- Begeleiding en coördinatie bij het wijzigen/afwijken van het bestemmingsplan. **R**

- Het verzorgen van de aanvraag voor de Omgevingsvergunning bouw incl. tekeningen. **B**

Succesvolle informatieavond Barneveld: Boeren is topsport

Honderden agrariërs uit Gelderland en andere delen van het land lieten zich medio maart 2017 bijpraten tijdens een informatieavond van VanWestreenen over trends en ontwikkelingen in 'de meest besproken sector van Nederland.'

Volgens Steven van Westreenen, directeur van VanWestreenen Adviseurs, is boeren topsport geworden. "Verschillende ontwikkelingen hebben de agrarische sector de afgelopen decennia bezig gehouden. Van het ammoniakdossier en het melkquotum tot schaalvergroting en de verplichte weidegang. Maar wat mij het meeste is bijgebleven, is de run op de subsidieregeling voor het beëindigen van het boerenbedrijf. Dat toont aan dat er wat aan de hand is in de sector."

Sprekers Elbert Dijkgraaf (SGP) en Willemien Vreugdenhil (CDA) braken een lans voor het boerenimago dat zoveel beter kan. Dijkgraaf: "Nederland is trots op de agrarische sector maar van trots kun je niet eten. Er moet aandacht komen voor een goed verdienmodel, waarmee de boer een eerlijke boterham kan verdienen en voldoende overhoudt om te investeren in zijn bedrijf, in dierenwelzijn en in natuur en milieu." Vreugdenhil: "Boeren hebben ruimte nodig om te kunnen ondernemen. Voor die ruimte is het van belang dat boeren en burgers elkaar leren zien én waarderen."

Nieuwe collega's:

Ester Haalboom

Sinds februari 2017 is Ester Haalboom in dienst getreden als junior adviseur bij onze vestiging in Barneveld. Ze woont samen met haar man in Lunteren. Ester heeft omgevingswetenschappen gestudeerd in Wageningen en is in januari afgestudeerd. Ze heeft zich tijdens haar studie beziggehouden met landschap, milieu en economie. Ester: "Tijdens mijn studie wilde ik al graag bij een adviesbureau terecht komen. Door de achtergrond van mijn man ben ik de agrarische sector ingerold en wist ik dat ik wat wilde gaan betekenen voor deze sector." Binnen VanWestreenen zal ze zich bezig houden met ondersteunende werkzaamheden voor milieu, ruimtelijke ordening en landschappelijke inrichting. "Er zit veel uitdaging en afwisseling in de projecten. Ik zie uit naar het creëren van oplossingen voor de vraagstukken waar onze klanten tegenaan lopen", aldus Ester.

Stefan Koudijs

Sinds augustus 2016 is Stefan Koudijs ons team in Barneveld komen versterken als stagiair bouwkundig tekenaar/adviseur. Stefan woont bij zijn ouders in Lunteren. Hij is op de boerderij opgegroeid, en was altijd buiten te vinden bij het vee. Ondanks zijn interesse daarin, koos Stefan ervoor om timmerman te worden. Hij begon een deeltijd bouwopleiding aan het Hoornbeek College in Amersfoort, totdat er werd geconstateerd dat Stefan een reumatische aandoening heeft. Hier hield de opleiding tot timmerman op en moest hij op zoek naar een andere baan. Stefan koos voor een voltijd bouwopleiding aan het Hoornbeek college in Amersfoort. Hij moest voor zijn opleiding opzoek naar een stageadres, en zo kwam VanWestreenen op zijn pad. Hier kan hij zijn agrarische en bouwkundige achtergrond combineren.

Agrarische vakbeurzen

VanWestreenen is komend najaar te vinden op de volgende vakbeurzen:

Landbouwdagen Intensieve Veehouderij (LIV)	Hardenberg	24 t/m 26 oktober 2017
Rundvee & Mechanisatie Vakdagen (RMV)	Hardenberg	31 oktober t/m 2 november 2017
Rundvee & Mechanisatie Vakdagen (RMV)	Gorinchem	28 t/m 30 november 2017

U bent van harte welkom in onze stand!

Informatieavonden 2018

VanWestreenen is van plan in 2018 opnieuw informatieavonden te houden. De eerste staat medio februari gepland in de regio Lichtenvoorde. Het thema zal zijn: 'Blijven ondernemen in een kritische omgeving met complexe wetgeving'. U wordt te zijner tijd nader geïnformeerd via een emailupdate. Ontvangt u die nog niet? Schrijf u dan in via onze website, www.vanwestreenen.nl. U kunt ons ook volgen op Twitter, Facebook en LinkedIn.

Team Barneveld

V.l.n.r.: Miranda Tinholt (secretaresse), Ester Haalboom MSc B BE (adviseur), Theo van den Brink (bouwkundige/tekenaar), Albert van Deelen (bouwkundige/tekenaar), Stefan Koudijs (bouwkundige/tekenaar), Laura van Laar MSc B BE (adviseur), Steven van Westreenen (adviseur/directeur), Hanneke van Wessel (secretaresse), ing. Sjaak van Schaik (adviseur), Thirsa van Veldhuisen (secretaresse), ing. Gert-jan Nap (adviseur), ing. Julia van Wijk (adviseur).

Team Lichtenvoorde

V.l.n.r.: ing. Barry Wopereis (adviseur/vestigingsmanager), ing. Wietke Schotsman MSc. (adviseur), ing. Erwin Krabbenborg (bouwkundige/tekenaar), Edwin Gierkink (bouwkundige/tekenaar), ing. Roel ten Pas (bouwkundige/tekenaar), drs. ing. Björn Domhof (adviseur).

De dienstverlening van VanWestreenen, adviseurs voor het buitengebied, omvat:

Milieu-advies

Het doorlichten van bestaande vergunningen en onderzoek naar uitbreidings- en wijzigingsmogelijkheden. Het verzorgen van complete aanvragen om Omgevingsvergunningen en Wet Natuurbescherming inclusief het volledig verzorgen van de bijbehorende tekeningen. Het begeleiden in juridische procedures die hierbij een rol kunnen spelen. Het verzorgen van aanmeldingsnotities MER-beoordeling en volledige MER-procedures.

Ruimtelijk advies

Het adviseren en volledig begeleiden van bestemmingsplanprocedures voor bijvoorbeeld bouwvlakvergrotingen, tweede bedrijfswoningen, functieverandering en bedrijfsverplaatsingen. Het verzorgen van Plan-MER-procedures. Het begeleiden in juridische procedures die hierbij een rol kunnen spelen. Het ontwerpen en opstellen van landschappelijke inpassingen. Het uitvoeren van de Watertoets.

Bouwkundig advies

Het ontwerpen en tekenen van woningen, stallen en bedrijfsgebouwen. Het verzorgen van complete aanvragen om Omgevingsvergunningen, inclusief het verzorgen van de bijhorende tekeningen. Het coördineren van o.a. brandrapportages, constructieberekeningen en EPC / daglicht-berekeningen. Het opstellen van bestekken, verzorgen van aanbestedingen en verzorgen van bouwbegeleiding. Het verzorgen van slopmeldingen. Het aanvragen van Waterwetvergunningen.

Colofon

Dit is een uitgave van VanWestreenen te Barneveld en Lichtenvoorde.
Voor meer informatie over deze uitgave kunt u contact opnemen met Hanneke van Wessel.

Aan het gestelde in deze editie van Ruimte! kunnen geen rechten worden ontleend.

Telefoonnummer: 0342 47 42 55 / 0544 37 97 37

Faxnummer: 0342 47 42 81 / 0544 37 83 64

Internet: www.vanwestreenen.nl

E-mail: info@vanwestreenen.nl

Redactie: Hanneke van Wessel en **krb**.communicatie

Vormgeving: **krb**.communicatie

Fotografie: A3Impressies, Yvonne van Driel